

C. van der Leest, Eenmalige kerkgang; kerkelijk shoppen, 1999

Bron: Aan het werk in de kerk © Steunpunt gemeenteopbouw 2004, hoofdstuk 15.6

Inhoud

- 1 Inleiding
- 2 Uitgangspunt
- 3 Eenmaal naar de kerk
- 4 Kerkelijk shoppen

1 Inleiding

Het trouw bijwonen van de kerkdiensten van de eigen gemeente is nooit een vanzelfsprekende zaak geweest bij alle gemeenteleden.

Altijd hebben kerkenraden te maken gehad met mensen die stelselmatig ermee volstaan 's zondags eenmaal naar de kerk te gaan. En dan bedoel ik geen mensen die door fysieke of psychische oorzaken niet vaker kunnen komen, maar mensen die niet vaker naar de kerk willen, dus uit vrije keuze.

Daarnaast tobben kerkenraden met name in (studenten)steden met het verschijnsel dat gemeenteleden het bezoeken van de eigen kerkdiensten geregeld afwisselen met het bijwonen van een dienst buiten de eigen kerkgemeenschap, een praktijk die wel 'kerkelijk shoppen' wordt genoemd.

Als je je op deze materie bezint, komen vragen op als:

- Wat zijn eigenlijk de motieven voor eenmalige kerkgang en voor kerkelijk shoppen?
- Is er verschil aan te wijzen tussen gemeenteleden die kerkelijk shoppen en die ermee volstaan eenmaal naar de eigen kerk te gaan?
- Hoe moet de kerkenraad handelen met beide categorieën?

Graag wil ik in het volgende een bijdrage leveren aan de bezinning op deze vragen, zodat ambtsdragers een handvat hebben voor het pastorale gesprek hierover met gemeenteleden.

2 Uitgangspunt

Het is een open deur te zeggen dat nergens in de Bijbel een goddelijke opdracht staat dat we 's zondags tweemaal naar de kerk horen te gaan. In de loop van de Nederlandse kerkgeschiedenis is het onze gemeenschappelijke keuze geworden dat we de zondag met name bestemd hebben voor twee kerkdiensten.

Het menselijke van deze keus betekent niet dat het al of niet tweemaal naar de kerk gaan een kwestie is van ieders individuele vrije beslissing. Niet voor niets wordt in Hebrëen 10:25 ervoor gewaarschuwd de eigen bijeenkomsten niet te verzuimen. Het is waar, waarschijnlijk doelt de apostel op het principiële ongeoorloofde van synagoge-bezoek. Toch kunnen we deze tekst gerust veralgemeniseren: 'we moeten de kerkdiensten trouw bezoeken.'

Maar waarom is dat dan zo belangrijk? Wat zijn daarvoor de argumenten? De in 1970 overleden Nederlands Hervormde hoogleraar A.A. van Ruler heeft daarover een boek geschreven van maar liefst 175 bladzijden, gedrukt in kleine letters, met de duidelijke titel: 'Waarom zou ik naar de kerk gaan?' Wie zich diep op de materie wil bezinnen, kan daarin terecht.

Ik volsta met drie aspecten:

Kerkdiensten stimuleren

De apostel die waarschuwde de eigen bijeenkomsten niet te verzuimen, maakt in het verband (Hebrëen 10:19-39) duidelijk waarom trouw in de kerkgang zo belangrijk is. In mijn eigen woorden samengevat: 'We moeten niet verslappen in de liefde voor God en de naaste'. Positief gezegd: kerkdiensten stimuleren ons in ons christen-zijn. En geen wonder: we beluisteren daar Gods Woord met z'n onderwijs, bemoediging en correctie. Vergelijk hoe de Dordtse Leerregels in III-IV, 17 spreken over de voedende werking van het Woord zoals dat wordt uitgedragen. In principe kunnen we natuurlijk ook thuis met Gods Woord bezig zijn, maar ik denk dat ik rustig kan zeggen dat we thuis meestal volstaan met de korte lezingen aan tafel: te weinig om voldoende 'voedsel voor de ziel' (D.L. III-IV, 17) binnen te krijgen.

Geven in de kerkdiensten

Behalve dat we tijdens de kerkdiensten iets ontvangen (we beluisteren immers het Woord), géven we tijdens kerkdiensten ook van alles: we zingen, we belijden ons geloof, we bidden. In Hebrëen 13:15 wordt dat ons 'loffer' genoemd, 'de vrucht van onze lippen'. Door deze activiteiten geven we God dus iets waarop Hij als onze Heer, onze Vader recht heeft.

Verbondenheid met elkaar

In de derde plaats zijn kerkdiensten van belang omdat we bij die gelegenheid als gemeenteleden onze verbondenheid met elkaar laten zien en beleven. Natuurlijk kun je op je eentje geloven. Maar dan komt je christen-zijn niet tot z'n recht. Als gelovige ben je een van de vele leden van Christus' lichaam, de kerk. En al die leden hebben elkaar nodig.

Het samenzijn in de kerkdienst heeft dan ook een stimulerend effect op ons gelovig-zijn. Niet voor niets wordt in Handelingen 28:15 verteld dat de apostel Paulus bij het zien van medegelovigen moed vatte. Natuurlijk, dat was na een gevaarlijke reis en niet in een kerkdienst, maar zo werkt het wel: het contact met hen die door hun band met Christus jouw broers en zussen zijn, doet je goed. Ook daarom gaan we naar de kerk.

Trouwe kerkgang

Op grond van dit alles kunnen we rustig zeggen dat trouwe kerkgang hoort bij het vereren van God 'op een Hem welbehagelijke wijze' (Hebreeën 12:28). Want waarom wil God graag dat we trouw zijn in het bijwonen van de kerkdiensten? Laat ik het nog eens kort samenvatten: wij hebben God met zijn Woord en ook elkaar nodig, terwijl, omgekeerd, God ons graag hoort zingen, belijden en bidden.

Dit alles maakt begrijpelijk waarom we in Zondag 38 van de Heidelbergse Catechismus als onze gezamenlijke overtuiging uitspreken dat de boodschap van het vierde gebod o.a. is: dat ik vooral 's zondags 'trouw tot Gods gemeente zal komen'.

3 Eenmaal naar de kerk

Het kwalijke ervan

Het bovenstaande maakt duidelijk hoe kwalijk het is als kerkleden onnodig kerkdiensten verzuimen of zich er onnodig toe beperken stelselmatig eenmaal te gaan. Natuurlijk, in rekening moet worden gebracht dat deze kerkleden nog altijd geregeld aanwezig zijn. We moeten ons dus inhouden in onze typeringen. Dat neemt niet weg dat in aansluiting op het bovenstaande allerlei kritische kanttekeningen geplaatst kunnen worden bij het gedrag van deze kerkleden:

- ze negeren tot op zekere hoogte Gods waarschuwing die via Hebreeën 10:25 naar ons toekomt en zijn ontrouw aan wat we in Zondag 38 belijden als onze opdracht;
- ze beperken onnodig hun bijdrage aan het lofoffer dat God van ons vraagt;
- ze doen zichzelf te kort in hun vorming en toerusting als christen;
- ze onthouden andere kerkleden hun aanwezigheid, waardoor die belemmerd kunnen worden in hun enthousiasme.

Aanspreken

Om deze reden horen wie 's zondags eenmaal naar de kerk gaan geregeld op hun gedrag aangesproken te worden. Allereerst tot hun eigen behoud, want ze zetten hun weerbaarheid als gelovige op het spel en maken zichzelf vatbaarder voor vervreemding van God. Maar ze moeten ook aangesproken worden tot behoud van hun eventuele kinderen, want een bekende geestelijke wet is: wie op principiële gebied één stap naar de zijlijn doet, diens kinderen zetten twee of meer stappen daarheen.

Als ambtsdragers hierover met gemeenteleden in gesprek gaan, dan is het zaak niet te volstaan met het feit van de ontrouw in de kerkgang als zodanig. Geprobeerd moet worden erachter te komen wat gemeenteleden ertoe bewéégt nalatig te zijn: onvrede met de kerkdiensten, gemakzucht, verkeerde prioriteiten? Dan kan gerichter doorgesproken worden.

Waarde van de kerkdiensten

Daarnaast is van belang te proberen om de waarde van de kerkdiensten over te brengen, zodat het de desbetreffende gemeenteleden duidelijker wordt waar ze mee bezig zijn.

Overigens is het pastoraal niet wijs tijdens één bezoek dit thema aan te snijden. Dat werkt zomaar averechts, doordat de betrokkenen zich bij voorbaat schrapzetten. Veel beter is het te praten over het abc van het geloof en over wat dit voor hen betekent. Verandering in de kerkgang kan alleen verwacht worden als de motivatie erachter verandert. Ambtsdragers die daarover praten, hebben het in feite indirect ook over de kerkgang.

Intussen is het vrij algemeen door kerkenraden aanvaard: eenmalige kerkgang mag miserabel zijn, dit gedrag is op zichzelf nog niet censurabel. Daar heb ik drie argumenten voor:

Dulden

Allereerst is het van belang ermee te rekenen (ik heb het boven al genoemd) dat de kerkleden over wie het nu gaat, toch in elk geval nog eenmaal per zondag de kerkdiensten bezoeken, en dat is niet niks. Geregeld luisteren ze naar het Woord zoals dat wordt uitgedragen; wekelijks leveren ook zij hun bijdrage aan het lofoffer aan God; eveneens geven zij uiting aan hun verbondenheid met de andere kerkleden. En dat alles doet ook in hun leven z'n werk. Het is waar, door hun eenmalige kerkgang gaan ze op dit gebied eigenwillig te werk en dat is laakbaar. Maar ze zijn 's zondags toch maar geregeld present. In die situatie past geen tucht in de zin van afhouding van het avondmaal en bij verharding afsnijding.

Kennelijk ongeloof?

Daar komt nog iets bij. Wanneer dient tucht in de zonet genoemde zin toegepast te worden? Als er sprake is van ontrouw aan God met zijn geboden tot op het fundament, zodat gesproken kan worden van kennelijk ongeloof. Dat blijkt duidelijk uit het oude avondmaalsformulier, want daarin wordt duidelijk onderscheid gemaakt.

Eenzijdig wordt daarin een opsomming gegeven van vormen van ongehoorzaamheid die absoluut niet te combineren zijn met het meevieren van het avondmaal. Anderzijds wordt erkend: 'zonder twijfel zijn er nog veel zonden en gebreken in ons hart en leven: wij hebben geen volkomen geloof; wij dienen God niet met zoveel ijver als wij verplicht zijn...'

Er is nu eenmaal een essentieel verschil tussen de vroegere doperse én de gereformeerde visie op de kerk en de tucht:

- De dopersen werkten met het idee van een zuivere, volmaakte gemeente. Zij pasten dan ook radicale tucht toe.
- De gereformeerden beseffen dat de gelovigen in hun gehoorzamen aan God in dit leven niet verder komen dan tot een begin. Om die reden zijn zij mild met de toepassing van de tucht. Ook al accepteren ze miserabel gedrag niet, ze gaan ver in het dulden. Dulden is dus iets anders dan berusten: ambtsdragers blijven de betrokkenen op hun nalatigheid in de kerkgang aanspreken, maar ze realiseren zich dat weerbarstigheid bij mensen lang niet altijd overwonnen kan worden.

Met plezier naar de kerk?

Er is nog een derde argument om mild te zijn in het contact met mensen die volstaan met eenmaal naar de kerk te gaan. Ik denk namelijk dat wij als verantwoordelijke ambtsdragers het de kerkmensen ook niet altijd makkelijk maken om met plezier tweemaal naar de kerk te gaan. Ik denk dan aan twee dingen:

De nog altijd overheersende 'eenmansbediening' in gereformeerde kerkdiensten bemoeilijkt de betrokkenheid van de kerkgangers: voor ons die dagelijks te maken hebben met de snelle kijkcultuur, 'gebeurt' er vaak te weinig in de kerkdiensten.

Verder stimuleert het niet dat de middagdienst qua opzet helemaal hetzelfde is als de morgendienst: niet voor niets vindt er bezinning plaats op de tweede dienst.

Of ik hierin gelijk heb of niet, vast staat, denk ik, dat onze kerkdiensten lang nog niet optimaal zijn en dus voor verbetering vatbaar zijn. Alleen al dat feit dient ambtsdragers mild te maken als ze in gesprek zijn met hen die 's zondags eenmaal naar de kerk gaan.

Grenzen

Natuurlijk zijn er grenzen in het dulden: eenmalige kerkgang kan een symptoom zijn van een al verder gaand afdwalen van God en zijn dienst. In het avondmaalsformulier wordt in één adem gesproken van mensen 'die de kerkdiensten niet trouw bezoeken' én die 'de verkondiging van het Woord of de heiligheid van de sacramenten minachten'. Gelukkig gaat dat lang niet altijd samen, maar het kan wel. Dan zijn mensen nalatig in de kerkgang omdat ze al minder warmlopen voor God. In feite is dan niet zozeer hun nalatige kerkgang het probleem maar hun daarachter liggende onverschilligheid tegenover het geloof. Dan moeten ambtsdragers de betrokkenen dáárop aanspreken en niet simpelweg op hun beperkte kerkgang. En dan kan het gebeuren dat er wel terdege tucht moet worden toegepast.

Wijsheid van de tucht

Zoals elke ambtsdrager weet is er veel wijsheid voor nodig om te bepalen hoe en wanneer tucht moet plaatsvinden. Op ons onderwerp toegepast: zelfs als onverschilligheid de achtergrond van iemands eenmalige kerkgang is, dan is daarmee de zaak nog niet beslist. Onverschilligheid kan immers een verschillende achtergrond hebben.

Het kan zijn dat iemands geloof langzaam aan het verdwijnen is; ook kan iemand zich verstrikt hebben in een bepaalde overtreding van Gods geboden, waardoor het geloof hem niks meer waard is.

Maar evengoed kan gebeuren dat iemand in z'n warmlopen voor God gehinderd wordt door verstandelijke of emotionele bezwaren; mogelijk is iemands leven door wat voor oorzaken ook op z'n kop komen te staan, waardoor het geloof en dan ook de kerkgang hem/haar even niks meer zegt.

Kortom, er moet heel wat geluisterd en gepraat worden om te kunnen vaststellen of en wanneer de grens in het dulden bereikt is.

4 Kerkelijk shoppen

Motieven

Er zijn ook kerkgangers die redelijk trouw eenmaal naar de eigen kerkdienst gaan, maar daarnaast elke zondag of in elk geval geregeld een dienst buiten de eigen kerkgemeenschap bezoeken, bijv. van een evangelische, een baptistische of een pinksterkerk. Doorgaans hebben deze kerkelijke shoppers best waardering voor allerlei aspecten van hun eigen gemeente en verdere kerkgemeenschap, waarom ze vaak (vooralsnog) weinig neiging hebben te vertrekken.

Tekortkomingen in de eigen gemeente

Tegelijk vinden ze dat ze in de eigen gemeente tekortkomen, met name op emotioneel vlak. Zo missen zij nog al eens: warmte, enthousiasme, vreugde, met daarbij horende uitingen als: het zingen van opwekkingsliederen, het klappen in de handen, het opsteken van de handen tijdens het bidden, het uitspreken van kringgebeden, het uitspreken van persoonlijke oproepen in de preek. Deze kerkleden merken wel dankbaar op dat ook binnen gereformeerde kerken een en ander aan het veranderen is, maar ze ergeren zich aan de traagheid hiervan, mee veroorzaakt door de strakke regelgeving, die veelal pas op de driejaarlijkse generale synodes bijgesteld kan worden.

Soms gaat deze emotionele moeite samen met bezwaren tegen de kinderdoop en ook wel eens tegen andere punten van de gereformeerde leer.

Het kan duidelijk zijn dat we in dit geval met kerkmensen te maken hebben die bepaald niet onverschillig zijn. Integendeel, ze zijn welbewust met hun geloof bezig en juist daarom ruilen ze 's zondags nog al eens de eigen kerkdienst in voor die in een andere gemeenschap.

Begrip

In een bepaald opzicht is dit kerkelijk shoppen begrijpelijk. Kijkend met de ogen van kerkelijke shoppers moet je erkennen dat er aan gereformeerde erediensten kanten zitten die vragen oproepen:

- Gereformeerden zitten tijdens de kerkdienst vrij passief en statisch op hun plaats.
- Op de berijmde psalmen met hun inbedding in het Oude Testament moet tijdens het zingen telkens een lastige vertaalslag toegepast worden naar het heden van de nieuwtestamentische christen.
- In gemeentes waar het Liedboek niet gebruikt wordt, is het aantal eigentijdse nieuwtestamentische liederen minimaal, en dan zwijg ik nog over het lastige feit dat er een kloof gaapt tussen kerkmuziek en de doordeweekse ontspanningsmuziek.
- Gereformeerde preken hebben, denk ik, een minder anekdotisch en persoonlijk karakter en zijn daardoor wellicht soms minder toegankelijk dan de preken in meer evangelisch getinte gemeenten.
- Nog al te vaak verlopen gereformeerde kerkdiensten vrij formeel, zodat het menselijke wel eens in het gedrang komt. Een onnozel maar toch veelzeggend voorbeeld: nog altijd gebeurt het dat tegen te-dopen-baby's wordt gezegd: 'Ik doop u...', maar wie spreekt buiten de kerk een baby ooit met 'u' aan?
- Doordat veel liturgische zaken landelijk geregeld zijn, kunnen veranderingen daarin inderdaad pas van de grond komen via een jarenlange omweg.
- Niet onbelangrijk is ook dat de opvang vóór en na kerkdiensten soms weinig hartverwarmend is, zodat je je, zeker als nieuweling, lang niet altijd welkom voelt.
- Tenslotte: een vervelend maar niettemin aanwijsbaar feit kan zijn dat de desbetreffende predikant als voorganger maar beperkte gaven heeft, zodat hij tijdens de kerkdiensten maar weinig te 'bieden' heeft, om in commerciële termen te spreken.

Beleving

Natuurlijk kan er in allerlei opzicht ook de lof gezongen worden op gereformeerde kerkdiensten. Maar wie de kerkelijke werkelijkheid onder ogen ziet, moet erkennen dat het genoemde niet uit de lucht gegrepen is. Het is voor te stellen dat met name jongeren hier moeite mee hebben.

Nu zou je kunnen zeggen: 'Al het genoemde mag waar zijn, maar dat ligt alleen maar op het niveau van beleving, van sfeer. In de kerk gaat het uiteindelijk om de waarheid, dus om de vraag of recht wordt gedaan aan Gods Woord.'

Ik denk dat dit een valse tegenstelling is. Cru gezegd: waarheid zonder beleving is niks waard. Of aan Gods Woord recht wordt gedaan, moet ook blijken. Dat kerkmensen in toenemende mate de beleving in de kerkdienst van belang vinden, is volgens mij dan ook terecht. Alleen is het een feit dat mensen in hun beleving niet gelijk zijn: waar de één warmte ervaart, ervaart de ander kou; wat de één emotioneel vindt, doet de ander aan als sentimenteel. Om dit alles is het voorstelbaar dat mensen tijdens kerkdiensten onvrede hebben over wat zij in hun beleving als een tekort ervaren en dat zij daarom hun voedsel geregeld elders zoeken.

Afkeuring

Toch kan kerkelijk shoppen niet goedgekeurd worden. Al vind ik het woord 'miserabel' wat onheus tegenover deze, doorgaans actief gelovige gemeenteleden, hun shoppen kan ik niet positief noemen. Zo is het een feit dat de kerkgang al shoppend heel gauw in een consumptieve, individualistische sfeer getrokken wordt: je gaat daarheen waar jij je plezierig voelt.

Daartegen zijn verschillende bezwaren aan te voeren:

Gods leiding

Allereerst doe je, naar mijn idee, zo te kort aan Gods leiding van je leven: door jouw levensgeschiedenis heeft Hij jou een plek gegeven in juist deze gemeente. Dan moet je jezelf leren met de erediensten daar je winst te doen, al zijn de marges daar soms ook betrekkelijk smal. Wie shopt, loopt gevaar dat hij/zij zichzelf te makkelijk aan deze taak onttrekt.

Overheersende beleving

Verder: zoals gezegd erken ik het belang van de beleving, maar wie kerkelijk shopt, laat de beleving zomaar overheersen, met mogelijk als gevolg dat hij/zij zichzelf bederft. Dan wordt het voor zo iemand al moeilijker zichzelf tevreden te stellen. In dit verband moet ik denken aan de kritiek van Paulus op de Korintische gelovigen, onder wie kreten klonken als: 'Ik ben van Paulus! En ik van Apollos. En ik van Kefas.'

Maar Paulus moest niks hebben van dit achternalopen van voorgangers. In het kerkelijk leven moet niet die ene goeie predikant centraal staan, maar Gods Woord, Christus (zie 1Korintiërs 1:12-13; 3:4-7).

Geduld

Ik kan het nog anders zeggen: ook kerkelijk leven we in een onvolmaakte wereld. Daarom is het maar goed dat God geduld heeft met ons. Wie zich daarvan bewust is en dus ontspannen christen wil zijn, leert zichzelf geduld te hebben met het smalle van de kerkelijke marges. Wie shopt, negeert dit alles en probeert zich zo te onttrekken aan de pijn van de gebrokenheid.

Van belang is tenslotte: wie kerkelijk shopt, doet in feite de broeders en zusters uit de eigen gemeente tekort. Immers, als hij/zij om allerlei gemis shopt, dan laat hij de 'achterblijvers' met dat gemis zitten. Stel dat de ergste situatie zich voordoet, dat jouw geloof verpietert als je je tot de eigen kerkdiensten beperkt, dan kun je het niet maken dat onbesproken te laten. In plaats van te shoppen is het je taak in de eigen gemeente aan verbetering te werken. Wie dat nalaat, zorgt al shoppend alleen voor zichzelf maar laat de anderen tobben.

Censurabel?

Is kerkelijk shoppen ook censurabel? In het bovenstaande durfde ik de typering 'miserabel' al niet te gebruiken. Immers, de desbetreffende kerkleden verzuimen de eigen kerkdiensten niet uit onverschilligheid, uit ongeloof, omdat ze gewoon geen zin hebben tweemaal samen met de gemeente te luisteren, bidden en zingen. Hun motief om weg te blijven, is dat ze erop gespist zijn elders 'voedsel voor de ziel' te ontvangen. Het is waar, daar kan een consumptieve, individualistische kant aan zitten. Maar zelfs als je in die termen zou moeten spreken (boven heb ik veel voorzichtiger geformuleerd) - concreet: shoppers zijn er voor alles op bedacht om zelf qua beleving aan hun trekken te komen - dan nog kun je dat onmogelijk censurabel noemen, bij alle kritiek die mogelijk is. Dat betekent in de praktijk: al ben je er als kerkenraad allerminst blij mee, je duldt het dat mensen soms elders de kerkdiensten bezoeken. Maar dat betekent ook hier niet dat je je bij de gegeven situatie neerligt.

Aanspreken

Ambtsdragers moeten dergelijk te kritiseren gedrag dus niet laten geworden: de betrokkenen moeten erop aangesproken worden. Naar mijn oordeel moet daarbij drieërlei aan de orde komen:

- Kerkelijke shoppers moeten allereerst begrip ontmoeten voor hun, vaak emotionele, moeiten met gereformeerde kerkdiensten. Hoeveel onbillijks misschien soms ook aan hun kritiek zit, bij de eredienst zoals die in gereformeerde kerken functioneert, vallen terecht kanttekeningen te plaatsen. Ambtsdragers doen er goed aan hun gesprekspartners daartoe uit te nodigen. Ook is het goed hen te stimuleren binnen de eigen kerkelijke gemeente met ideeën te komen.
- Verder bewijzen ambtsdragers kerkelijke shoppers een dienst als ze hen ermee helpen oog te hebben voor de sterke kanten van de gereformeerde eredienst. Het is nu eenmaal een feit dat de kleur van je bril altijd meteen de kleur van je omgeving bepaalt. Wie zich tekort voelt gedaan, is zomaar geneigd aan het goede dat nog altijd aanwezig is, voorbij te zien. Ambtsdragers kunnen hierin corrigerend bezig zijn, maar, nogmaals: pas nadat, in de eerste plaats, aan de moeiten van de shoppers aandacht is gegeven.
- Tenslotte kan het ook nuttig zijn kerkelijke shoppers te stimuleren kritisch naar hun motieven te kijken. Misschien is er in hun gedrag toch meer consumptieve mentaliteit, meer individualisme dan zij tot dan toe doorhadden. Altijd weer moeten wij het leren voor alles principiëel te denken over de eredienst: wordt daarin recht gedaan aan Gods Woord, en: doe ik recht aan mijn verantwoordelijkheid tegenover God en de naaste?

Grenzen

Ook hier geldt dat er natuurlijk grenzen zijn in het dulden van dit laakbare kerkelijke shoppen:

- Gaat iemand ertoe over in een gemeente uit een andere kerkgemeenschap geregeld avondmaal te vieren, dan moet er bij zo iemand op aangedrongen worden dat die kiést. Eigenlijk hééft zo iemand al gekozen, want het is historisch maar ook inhoudelijk niet voor niets dat er naast elkaar avondmaalstafels opgesteld worden. Maar het is goed mogelijk dat de betrokkene de consequentie van zijn/haar handelwijze onvoldoende beseft. Elders avondmaal vieren betekent immers nog niet dat je de verbondenheid met de gemeente aan het eigen avondmaal welbewust afwijst. Viert iemand geregeld elders avondmaal, dan moeten ambtsdragers dus op een kúuze aandringen. Naar mijn oordeel moeten ze daarmee aanvankelijk volstaan. De tijd zal leren of in het vervolg alsnog tucht moet worden toegepast.
- Gaat iemand ertoe over zich te laten overdopen, dan heeft zo iemand zich dáármee onttrokken aan de gereformeerde kerken. Want naar gereformeerd besef geldt: wie zich laat herdopen, verklaart de eigen doop van nul en generlei waarde en heeft daarmee metterdaad de grens van de gereformeerde kerken overschreden. Het is waar, dat wordt door de betrokkene soms anders beleefd. Die ziet zo'n herdoop soms als een soort onderstropping van zijn/haar vroegere doop. Een gereformeerde ambtsdrager kan hierin onmogelijk meegaan, want nergens uit de Bijbel blijkt dat de doop vatbaar is voor herhaling: eens door God tot zijn kind verklaard, ben je altijd zijn kind. Of je zijn gehoorzame of zijn ontaarde kind bent, dat is een andere zaak. Daarmee komen we op de taak die we levenslang, elke dag weer hebben om met Gods hulp ons metterdaad als Gods kind te gedragen. Maar terugkomend op de herdoop: wie daar metterdaad voor kiest, heeft zich daarmee in feite onttrokken. Ambtsdragers dienen dat in een gesprek aan de betrokkene duidelijk te maken, waarna het ook aan de gemeente moet worden verteld.